

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknál 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Figyelmeztetés!

A jövő évre szóló előfizetések beküldésére tisztelettel kérem e Lap pártolóit s járatóit. A Lap elve, álláspontja és szelleme marad rendületlenül az eddigi.

Lapunk jövő évi két első számát minden mostani előfizetőinknek megküldendjük, a 3-dik számot már csak azokhoz irányozzuk, kik az előfizetést beküldötték, vagy beküldését előre jelezték.

S z e r k e s z t ő.

A hitvallás kérdése Németországban.

Minél közelebb lép Németország az állam és egyház közti viszony végérvényes szabályozásához: annál komolyabbá lesz az ugynevezett hitvallás kérdés is, mely egy ideig nyugodva ismét az egyházi jelen előterébe lépett. A romboló hatalmak az összes keresztyén igazság állandóságát fenyegetik; és Róma építő önkénye új dogmák kényszervárait alkotja. A két tévút közt az evangyéliomi egyház a maga keskeny ösvényét építgeti, hogy egy keresztyénnek se sértse meg sem igazságát, sem szabadságát.

Az újabb közleményeknek egész sora fekszik előttünk, melyek a legjobb szándékkal igyekeznek elvben együttesen az utat egyengetni és kisebb-nagyobb ügyességgel próbálni elhárítani jobbra vagy balra a fenyegető szirteket. Egy veterán a szabadságharczából, egykor szelid hangokat hallatva, a legharsogóbban harsogtatja: A törvényhez és bizonyosságtételekhez! Hitvalláshoz és szilárd tanszabályhoz! (Das Bekenntnis der Kirche. Bremen. C. Ed. Müller. 1875). A kimondott felhívás igen éles. A veterán író ugyanis, nem csak a lelkészeket, hanem a poroszországi evangélikus egyház minden tagját köteleztetni kívánja az ágostai vallástételre! De, hogy ezzel egybekötetésben miképen viszonylik a következő lapon követelt tökélye a symbolumoknak az ott kimondott eme tételhez: „a felségjog egyedül az Isten igéjét illeti annak valódi ér-

telme megállapításánál,“ ez a tiszteletre méltó szerző előadásából nem eléggé világlik ki.

Hannoverában, a menslagei kerületi zsinaton egészen szelid hangon beszélt Lindemann lelkész. (Über die Verpflichtung der Geistlichen auf die Bekenntnis-schriften der Kirche. Hannover. 1875). Valamelyik egyházi elnök azt ajánlotta a zsinaton, hogy a lelkészeknek hitvallás-kényszere szüntettessék meg, ez indítványát a legesodálatosabb indokokkal támogatja. Ez indítvány feletti előadásában joggal emeli érvényre Lindemann lelkész azt, hogy az előterjesztett indítványban úgy a hitvallás elleni oppositio; mint az opponálók többsége az Isten igéje elleni ellentmondásban gyökeredzik. Az ellenpártnak azon erősségre kell támaszkodni, hogy az egyház a maga vallástételében az írástól eltávozott; mert különben, ha nem ezen ok által vezéreltetett, akkor azon gyanitmány áll elő, hogy az ellenzékiek nem csak arra törnek, hogy a vallástételeket megszüntessék, hanem hogy magát az írás igazságát is eltöröljék. Épen oly találó ezen megjegyzés: „E mellett már a hitvallásokban „az addig és a meddig“ értelem szerint az foglaltatik benn, hogy a ki azokat aláírja, épen azzal azt is fogadja, hogy „az addig és meddig“-et megtartja; mert világosan mondják azok, hogy semmi további érvényre nem akarnak igényt tartani, mint a d d i g és a m e d d i g az írás tanát adják vissza, vagy fejezik ki, a mely szerint kívánnak mérteni.“ E pont tekintetbevétele nélkül a hitvalláskérdések megoldása mindenkorra teljesen lehetetlenné válik. —

Egy sokkal fontosabb hang emelkedik a hitvallásügy felett a bajor orthodox papság táborából. Braun Gottfried eyrichsdorfi esperes az 1873-ik évi zsinati munkálatát a Symbolumokról csak most tette közé, ily czim-mel: „Unsere Symbole, ihre Geschichte und ihr Recht. Eine Synodalarbeit. Erlangen, 1875.“ — és reményli, hogy az által ifjabb tisztársai közül egyiknek vagy másiknak tette azt a szolgálatot, miszerint eme nehéz dilemman: „hitvalláshűség és hitvallás-szolgálat,“ őket szerencsésen keresztül vezette. A hitvallási okmányokat illetőleg ki emeli, „hitvallás teljes értelem-

ben csak az lehet, a mit a hitvalló gyülekezet minden tagja, még a legcsekélyebb és legkorlátoltabb elméjü is, mint saját tulajdonát felfogni és kifejezni képes.“ „Meg kell vallani, hogy értéki fokkülönbség van a hitvallás egyes kifejezései közt,“ és „saját irányok vihetők be az egyes alárendelt pontokba,“ csak aztán a gyülekezet illető tagjai nagyban és egészben az egyetemes hitvallással egyezőleg értsenek. „A ki ezt elismerni nem akarja, azon veszélybe esik, hogy a vallásos hitvallással vallástalan módon bánik.“ De még jobb „a hitvallás egység úgy megtágitása, mint annak fölötté igen szükre összefűzése végre magát a vallásos életet fojtja meg!“ Csak a három közönséges symbolumot illeti meg a tulajdonképi gyülekezeti hitvallások jellege, az athanasiusit valóban csak azon korlátozó észrevétel mellett: „csodálkozunk kell azon, miszerint az, az anglikán egyház imakönyvében az isteni tisztelet állandó részévé tétethetett.“ A lelkészek az ágostai vallástételre kötelezendők. „Az még legszabadabb az egyéni színezettől, hittani nyomozódásaiban legkevésbé terjeszkedik ki apróságokra és a mellett Rómával szemben a legszükségesebbet oly klasszikus szabatosággal terjeszti elő, hogy az e g y e d ü l a r r a köteleztetés a lelkismeretek szüksegtelen megkötését épen úgy eltávoztatja, mint az egyháznak a szükséges biztosságról kezeskedik.“ E köteleztetés körüli f e g y e l m i e l j á r á s n á l azonban azt akarja B r a u n, hogy az egészen az apostoli hitvallásig nyuljék vissza. A ki valóban a Jézus tanítványa, az tanuljon tőle mindenek előtt bőkeblü lenni és a merev szabályszerűségről lemondani.

Ezekenkivül van még két terjedelmesebb irat, velök való megegyezésünket igen feltételeesen nyilváníthatjuk. — Szerzőjük S e y l e r G o t t h o l d illschwangi lelkész; első művéért, melynek czime „Vom Bekenntnisse der Kirche. Beiträge zur Lösung einer Zeitfrage“ (Nürnberg. 1873.) a „Zeitschrift für Protestantismus und Kirche“ 66-ik kötetében valóban szerfeletti hévvel és személyeskedő kimélytelenséggel támadtatott meg; holott csak a legkorlátoltabb pártálláspont ismerhette félre a jóakaratot, melylyel Seyler az ő feladatát positiv keresztyén értelemben megoldani megkísérlette. De hogy czélját elérte volna: azt a legbarátságosabb jóakaratot sem állíthatja. A másik, ennél terjedelmesebb, s 1874 és 1875-ben Góthában két szakaszban megjelent következő czimü védírata: „M a t e r i a l e n z u e i n e r R e v i s i o n u n d R e f o r m d e s B e k e n n t n i s s s t a n d e s d e r p r o t e s t a n t i s c h e n K i r c h e i m d e u t s c h e n R e i c h e.“ Daczára a sok becses történelmi egyedikutatásoknak, daczára a pontos tanukihallgatásoknak, mik minden kérdésnél a leglelkiismeretesebben megvizsgáltanak, daczára a protestánsegylet alapos visszautasításának: a jelen munkálatok végeredménye mégis elhibázott. Egyszer sem hoz elő bizonyítékot amaz állításra nézve, hogy a hitvallási okmányok országos törvényü érvénye valósággal

elévült, azaz: elévülés által veszendőbe ment. Együtt áll és esik a hitvallás helyzete az uralkodónak summus episcopatusságával, miként szerző terjedelmesen bebizonyítani fáfáradozik, mivel az utóbbi még nem esett el, az első is fenáll jogaiban. De így aztán a jelen kérdések alaposabb átdolgozásával, mint első műve 9-dik fejezetében írja, azon csodálatos előadást elkerülhette volna, a melylyel szerző az egyház jelenlegi helyzetének nehézségét megfojtani javasolja. Sok miveltek kedveért ugyanis, kik mai nap az egyháztantól elfordultak, követeli Seyler, hogy az ágostai hitvallás szükségessé válandó tovább fejlesztésénél, az egyháznak egykor adott alapjánál, az egyetemes hittartalom, valamint az erkölcsi cselekedet mezeje, mint az egyház egyetemenlegességére nézve elérhetetlen, választassék el az egyházi vallástételtől! A hittartalom másnemü, mint az egyházi hitvallások! Ezt értse aztán valaki! A tények közül egy sincs, mint ez, melyre mégis oly jogosult sulyt fektetne. Az egyházi hitvallásban csak négy pontnak van helye, az evangyéliomi szokás négy részének: 1) Bójt, imádkozás, ünnep. 2) a társadalmi kérdés. 3) a külső missió. 4) a szilárd egyházi pénzügyrendszer helyreállítása! Seyler szerint a hittartalom kizárólag a felavatási formuláréba tartozik, a melyből, példákkal bizonyításra igen hiányos és csekély kimutatást közöl. Egyszer sem található a formulában a világnak egy mindenható Isten által teremtése, a mely pedig a keresztyénségben a marandót és az összefoglalót terjeszti elő. És a mit szerző mindazon jövői tervek lehetségesítésénél fogva Németország uralkodónak a summus episcopatusst illető lemondásáról a császár javára, javaslatba hoz, az még a levegőben lebeg, annyira, hogy ez a j ö v ő még igen-igen soká nem fog jelenné válni.

Az egyedüli ez idő szerint még keresztülvihető szilárd alapja Németország evangélikus egyházának jelenben és jövőben az ágostai hitvallásra helyezkedés. Ez valóban és tényleg igazi egyesülési jelszó, és azon esetben, ha a lelkészek reá köteleztetése csak q u o a d r e m, n o n f o r m a m történik, és a fegyelmi eljárás a szelidség szellemében teljesíttetik, egyszersmind természetes alapja a mintegy jövőben képződő német evangyéliomi egyetemes egyháznak. Egy új hitvallás soha teremene magának minden oldalon található elismerést, és hogy hacsak helyesen alkalmaztatik, nem is kívánhatnak semmi jobbat némethoni hitrokonaink, mint a tiszteletre méltó ágostai hitvallást.

Abban v a n nekik oly várak, mely e felíratot viseli magán: hoc libertatis ergo!

(R. K.)

Bölcsészeti ember-ismetanból.

Mutatvány Szarka József máram-szigeti ref. lelkipásztornak sajtó alatt levő ily című bölcsészeti munkájából: „Bölcsészeti ember-ismetan.”

Bevezetés.

1. §. Míg az emberek miveltségi képesség nélkül, ugyszólván, állatias körben tespednek: rájuk nézve egészen kielégítő a legszükségesebb dolgokról gondoskodás; a honnan ez állapotban egyedül csak oly tárgyakkal foglalkoznak, melyek igen közelről s közvetlen érdeklik. Miután pedig a természet szükségének kellően eleget tettek, s már a könnyebb finomabb életmód villan meg a képzelgő agyban, tulhatva az eddigi anyagisághoz tapadt korlátokon, a működő észvilágának megnyílik a nemesebb s magasztosabb tér, hol vizsgáldni szerető kíváncsalmai e fontos eszmék fejtményei körül forognak: mi ez a világ s hol vette magát? mi az ember a tapasztalható világkörébeni teremtmények sorában, s minő viszonyban áll ezekhez?

2. §. Hellász dúsviránynyal előntött földterén, s kellemes éghajlata alatt viruló eleven véralkatu mivelt és szabad görögök voltak azok, kik az említett nagy eszméket legalaposabban, ugy szólván tüzetesen kezdték vizsgálni. Közölök emelkedett ki azon teremtő s alkotó elmével mindeneket tulszárnyalt remek férfiú, ki az alsóbb okokról a felsőbbekre nyomos haladás után, ez eszmék körül szerzett vizsgálódásokat összeszedte, megfontolva fölállította, s a derengő igazság fénysugáiraival átövedzte. Ez volt Aristoteles, ki első irta jeles értekezését azon tant illetőleg, melynek Pythagorász óta bölcsészet a neve.

3. §. A bölcsészetnek tehát tárgyai ezen fejtmények: mi az ember? mi annak természete? mi célja e világban? mit várhat reá jövőben? továbbá. mi alátható dolgok lényege? s végre kievilágnak oka?

4. §. De minthogy mindaz, valamit csak ezen fejtményekre felelni lehet, nem tartozhatik a bölcsészetre azért, mert ugy a bölcsészet minden tudományt önmagába összpontosítana: szükség határozottan tudni kritériumát annak, mi kétségkívül a bölcsészet körébe vág. Minden ismeretünk olyan, hogy közvetlen a tapasztalásból merítjük, s ez történelmi ismeret; vagy olyan, hogy gondolkodás által juthatunk el ahoz legbiztosabban, s így az okosságból telik ki ezen bölcsészeti ismeret. A bölcsészet ennél fogva azon tudomány, mely e kérdésekre: mi a világ, isten, ember? feleleteit a józan eszből meríti.

5. §. A bölcsészettan két nagy részre osztatik, ugymint: gyakorlati és elméleti; melyek közül az első azt vizsgálja: mit lehet tudni? a másik: mit kell s szabad cselekednünk? Az elméleti bölcsészet áll a tulajdonképeni lehozott észtanból, melynek részei:

1. Lénytan; egyszerű fejtménye ez: mi az a mi van?

2. Észleges lélektan; tanítja a lélekről azt, melyet nem tapasztalhatunk.

3. Világtan; tanít a világról és

4. Egély vagy istentan; az istenről tudomány.

6. §. A lehozott észtan eredetét Aristoteles utódaitól vette, kik az ő Istentől, lélekről stb tanító műveit metaphysikának nevezték, mi okon? nem tudhatni; azért-e, hogy azok Arisztoteles több munkái után következtek, vagy azért, mert tapasztalaton kívüli dolgok valának tárgyai? De csakugyan az elméleti bölcsészethez számíttatnak, ha nem ugy is mint mellé csatolt részek, de legalább mint segítő s előkészítő tudományok:

1. A bölcsészeti ember-ismetan, mely az emberi testről, lélekről s e kettőnek egymáshoz érdekes viszonyáról tanít, a mennyiben azt tapasztalat után ismerjük, és

2. Gondolkodástan; azon törvényekről értekezik, melyek szerint gondolkozunk.

A gyakorlati bölcsészet részei pedig ezek:

1. Erkölcstan; arról tanít, mit kell helyesen cselekednünk?

2. Természetijog, azt tárgyalja: mit szabad cselekedni az ész törvényei szerint.

Mindezekon kívül a bölcsészeti tanfolyamot képezik:

1. Az izléstan, mely a természet s művészetekben nyilatkozó szépségek, magasztosak és fenségesek theoriája.

2. Politika vagy országglászat, mely arról ad szabályokat, miképen kelljen valamely államot létesíteni, szervezni és észszerűen kormányozni.

3. Paedagogia, az okos növelés tudománya.

Bölcsészeti ember-ismetan.

7. §. Az ember-ismetan tárgya egyenesen az ember lelke és teste; a mennyiben ez utósót a tapasztalatból ismerjük, s melynek tehát két része van:

1. Tanít az élő és működésben levő emberi testről, s élőtesttannak nevezetik; és a

2-iknak tárgya a tapasztalható lélek s épen azért ez: tapasztalati lélektan.

I R O D A L O M.

(Könyvismertetés.)

Magyar protestáns e. s i. Figyelmező.

„Magyar prot. egyházi s iskolai Figyelmező,” szerkeszti s kiadja Révész Imre, Debreczen, 1875, hatodik évfolyam XI és XII. (november és deczemberi) füzet 8r. 483—546. Előfizetési ár 1 évre 4 frt. mi egyenesen a szerkesztőhöz küldendő be.

Ez évbéli utósó kettősfüzet is megjelent, jól esik azzal találkozni, soraiban a valódi protestáns öntudat és hűség lüktet, olvasva erősít bennünket. Az első cikk Dr. Heiszler Józseftől „A theologiai irányok s az egyoldalú fejlem hiányai”-ról. Egyike hitbölcsészünk legtömöttebb értekezéseinek. Jellemzi ebben a XVI. századi erős orthodox irány egyoldalúságát, mely az emberből csak az akaratot képviselte. Valóban ez irány szülte az ércz jellemeket a Kálvinokat, Lutherket, Méliusokat, Colignykat. Azután az észelvűséget, a rationalismust, ez is az embernek csak egy részét képviselte. árnyoldala abban állt, s áll, hogy a dogmákat, a szentírási tan kifejezvényeit támadván meg megrendíteni akarta az Irás tekintélyét s így a keresztyénség alapját. A tiszteletre méltó supranaturalizmus szinte egyoldalú volt, mereven kü önböztette meg az istenit az

emberitől. — Schleiermacher érzelm theológiája szinte nem meríté ki az egész embert, az ember nem pusztán érzelmi lény levén; e mellett még a Krisztust megüresíté, csak egy sűgárhozó emberré törpítvén le, bár a legkiméletesebb kezekkel. Utána Strauss már kiméletlenül Krisztustól-félő (Christophob) indulattal akarta újra kivégezni a megváltót, — a dogmagyűlölet burjánzótt fel nyomán. Mig mindenkinek jogos volt akarni a czélt, s a czélhoz feltétlenül szükséges eszközöket: Istentől megtagadta az új irány, hogy magának az emberben keressen élet nyilatkozati különös alakot. Az eszmeelvűség megint csak az elvontak világába lépett, kimutatta az alaptanok jogosultságát, a dogmák eszmei tartalmát. Ez irány azonban a keresztyénség felfogását szűkebb körű beavatottakra kiváltságosítá. Pedig a keresztyénség egyetemes kihatásu. — Dr. Schwartz Károly a kijelentést a semmiig szállítá alá, a kijelentés új forrásponjtait kimutatni nem bírta; bünt és kegyelmet elvetett, s a történelmi Jézust országatlan, hatalomnélküli, czimzetes ember-királyvá változtatta, ki elé mi szabjuk a törvényeket. — „Lélek és élet“ e keresztyénség, annak fel kell ölelni az egész ember mivoltát, a helyes feladat tehát az összes irányok összehangzólag tovább fejlesztése.

Bihari Imre tanár nyílt levelében főiskoláinkról szól, a bölcsészeti tanszakot körvonalozza és sürgeti; elégnek tartja, ha mi protestánsok két jogakadémiát tartunk fen. Mi is azt valljuk, hogy erőink szétforgácsolása okvetlen „gyászos következményeket“ vonand maga után. Oszttjuk a szerkesztői megjegyzést, hogy e bajainkon a convent nem segít, egyetemes egyházunk közszelleme abban, igazi mivoltában, nem nyilatkozhatik, annak törvényes közege az alkotmányozó zsinat, erre kérésüljünk.

A III. cikkben Sáffrány Péter mutatja be Luthert mint nyelv reformátort, s bibliája nyelvének hatását a későbbi írókra s az irodalomra. — Valódi bibliafordító emberöltőkre hatólag csak hívő ker. lélek lehet, a fordításhoz kívántató tudományos kellékek mellett ez elengedhetlen. Ha van oly egyelet és egyén, mely és ki előbb ország-világ előtt kigúnyolta Jézus tanait, személyét letörpíté, s aztán még is bibliafordításra vállalkozik, épen az előzményeknél fogva rendítette meg a bizalmat; — nincs tehát mit csodálkozni a felett, ha a hitet tisztelő és megőrző lelkek vonakodnak a hamis czégtől. Eszközölhető száz fordítása is valamely nyelven a bibliának, de az egyház, önmegaláztatás nélkül, csak a z o n k é z b ő l fogadhatja el nyugodtan, mely soha nem tépte a Krisztus palástját, sem az alapokat nem rombolá.

A IV. cikkben Révész Imre mutatja be, mit tett eddigelé a Mélius-émlék bizottság, és feltárja saját felette becses buvárkodását Mélius s több reformátorok és egyházi nagyjaink multja és nyugvó helyei felől. — A bizottság helyben lakó egyéb tagjai sem tudván tovább menni, s a helybeli források ki levén merítve, a távoliakhoz intéz néhány szót, járulnának felvilágosítással, ha találhatnak nyomokat, a még lebegő homály eloszlátására. — Nem sok remény levén szerintem legalább ehez, az eredeti eszmét azért elejteni nem kell. A lényeg és valóság az, hogy Mélius és több jeles társai Debreczen temetőjében nyugosznak; a XVI-ik században vitézkedő érdemeseknek állítható egy közös emlékek, mint a reformáció emléke. Miután mindenik hamv felé külön ugy sem akarunk most oszlopot állítani, maga a tér-pont azonsága nem is okvetlen lényeges: felállítható a tervelt emlékkő a temetőnek bármelyik pontján, általánosan jelezvén „e temetőben

nyugosznak.“ Méliust nem annyira mint csak író, hanem mint alkotót a lakót kell felfogni, nevének tehát az emléken külön lap tartható fen. Az emlék a kegyelet kifejezője, e kegyelet a mi kötelemünk, ezt kell a jelen és jövő előtt feltüntetni.

Az egyház történelmi tárcza 4 érdekes okiratot hoz: Pázmány József dunántúli főgondnok már 1805. aggodott e felett, hogy az egyetemes értekezlet (konvent) haszontalanná s nyomasztó zsarnokivá fajulhat el, a kerületi gyűlések tevékenységét lohasztja. Nem mai keltű hát a konvent iránti tartózkodás, sőt kiderül a közlött történelmi levélből az is, hogy az ágostai hitvallásnak túl a dunai egyh. kerülete már akkor nem szerette a konventet, s el is maradt arról. Mégis a mai panszlavismust és a mostani debreczenieket akarná az Egyházi szemle okolni a konventtől idegenkedésért! A konvent, én is úgy vélem, csak kiségitő póteszköz akart lenni a szabadságtalan korban az alkotmányos zsinat helyett; ma a szabadság korában nem illik absolut korszaki szüleményt örökíteni meg. Szabad zsinat és nem oligárchikussá alakulható szűk konvent a presbyterianismus jogos követelménye. — Egy másik adatban az mutattatik ki, hogy a tiszántúli ref. egyházkerület 1841-ben sem fogadott el telyhatalmu konventet; az 1821-iki adhoc. kivételes volt, exceptióról himet varrni nem lehet; azon kivételesség is nyomorult akkori álláspontunknak szóló bizonsága. Ma a ker. demotratia korában más szempontból kell kiindulni. A többi adatokból I. Rákóczi György fejedelem mély érdeklődése és befolyása derül ki a pataki iskolára. — A 4-dik levél gr. Teleki Sámuelé Benedek Mihályhoz sürgetvén ezt a symbolikus könyvek iránti hűségre. Mily korkülönség! Akkor a világi nagyok is bírtak öntudatával azon igazságnak, hogy a bibliából több hitprogram állítható fel, s valamelyik hitprogramot szabadon elfogadók kötelme és dicsősége az elfogadottat megőrizni! ma lelkipásztorok, sőt hittanárok, gúnyolják, a helyett hogy tovább fejlesztenék a hitprogramot, bontják el a biztos határokat, s dobják a szentbirtokot védtelenség s elzsákmánylás kétes esélyeinek martalékul oda. A református egyház még nem akar feloszlatni, s az összetartó közlobogót elvetni. Azt hiszem, így érez a testvér evangélikus egyház is. Mi mint egyház élni akarunk, míg a protestantizmus típrő ellene tömörülve áll, s erőben, mint valaha, lengeti a Vatikán ormain és más várain lobogóit: mi 3 százados phalanxunkat fel nem bontjuk; mert nem elesni s meghódolni, de önállón fenmaradni s győzni törekszünk; az érdekre támaszkodó emberi hagyomány s fufangos ész új hadjárata ellen a szentírás isteni elveinek közéletben fentartása s ragyogtatása a mi czélunk.

Az egyházi krónika rovatban német, britt, francia és helvét országból jegyeztetnek fel a közérdekű mozzanatok. A Luther bibliafordítását javító bizottság folyvást működik, úgy reménylik, hogy 1878 tavaszára az egész ó-szövetség revideálva lesz. — A kényszerített polgári házasság behozatala maga után vonja mindenütt a mi Berlinben történt, nevezetesen mindenféle stólák eltörlését. Ki és mimódon pótolná nálunk e stólákat? ezt az oldalát is tekintsék meg a polgári házasság dühös sürgetői, s időelőtti tervezői. — Zürichben a lelkészi vizsga rendeztetett; Genfben meg a papi forma ruha utczán viselése töröltetett el. A szerkesztőnek ez utóbbira tett megjegyzéséhez mi is csatlakozunk. Szomorral jegyezzük meg, hogy a vasárnap kérdését féloldalulag támogatja a polgári hatóság, templomi harangozásig szabad a vasár, köznapiaskodás, vasárnap-törés. Londonban szombat délutánra és estére van áttéve az adás-vevés ideje, hogy a vasárnap reggel és délelőtt ne

háborítottassék. Ez a legjobb megoldás külsőleg. Itt a nagy feladat a debreczeni ref. egyház előtt is: külön egyházmegyévé alakulni s felosztani Debreczent, egyelőre 5 parochiára, a hány lelkész van, s ennek megfelelő nagy belügyi reformokat léptetni életbe; ha tovább is az eddigi elavult állapot marad fen szörnyű pusztulás, elvallástalanodás fog bekövetkezni. A mostani fenállási modorban lehetlen a lelkipásztori gond, a belmissió s mindazon nagy műveletek, mik élő egyházat teremthetnek. Ha ez égő kérdés meg nem oldatik, haladni fogunk a holt egyház dermesztő sirja felé.

A k ü l ö n f é l é k b e n első helyen a helvét modernek önismertetése említettik fel; czéljuk valóban kívül esik a protestáns egyház határain. A hitvallástalanosság, szilárd alapnélküliség a szétmállásra és mindennek tagadására vezet logikailag; legkedvezőbb esetben minden egyénnek más vallása lesz, sőt ily esetben a vallástalanosság maga új vallás képében romboland. Aztán jeleztetik mint léptek fel két hazai evangélikus egyházkerületben a modernismust képviselő magyar prot. egyetemesek ellen. Ily fellépéshez nemcsak a kerületeknek, de egyes gyülekezeteknek is, melyek még el nem vesztették az egyházi öntudatot, teljes joguk van.

„E g y é r d e k e s l e l e p l e z é s g y m n a z i u m a i n k r ó l“ cím alatt észrevételeket tesz a Figyelmező nagy érdemű szerkesztője Lapunkban (48. sz.) megjelent vezércikkre. Szóljanak hozzá a gymnázium tanférjai, s a mi hiány van, mert hiány van, igyekezzenek orvosolni. Nem kételkedik senki, hogy a főtanoda iránti legjobb szándék és szeretet vezette Révész Imrét főtanodánk bajai szellőztetésében; a közvélemény csak azt fejezte ki az iskolai körökben, hogy a n y i l v á n o s s z e l l ő z t e t é s inkább akkor lett volna indokolt, ha a tanügyi bizottság nem hallgatta volna meg a javaslatokat. De ma nyilvánosság korát éljük, s ha már a világ elé van vive az ügy, legyen bátorságunk — sine ira — meghallgatni a körtünetezést, és gyógyítani azon a bajokat, a mik valódiak. — A tanárkar, felügyelő, tanügyi bizottság kebelében teljes készség uralg tanintézetek minél virágzóbbá tételére, a készséget örömmel jegyezzük fel, s mihelyt tettekbe valósul, a f e l v i d á m i t ő p o n t o k feltűnendek. — Nehány év óta a pesti s más napi lapokban rendes irányzat volt lealázni, sérteni, gúnyolni Debreczenti és főiskoláját, — ez egyoldalú tendencia ellenében természetes visszahatásul ki kellett emelni a létező szebb oldalakat is; ez kulcsa a „tömjén felbocsátásnak.“ Adjuk a valórmét mindkét oldalról. — Egyébiránt én is gyökeres javításokat óhajtok, s velem együtt sokan; hogy ez valósuljon, épen most dolgozott ki a 3 tanárkar egy felügyeleti tervzetet. Új közeg léphet összes főiskolánk élére vezetőül, ez új közeg missiója leend a gyökeres reformok behozatala, felelőssége és dicsőségével együtt.

A zárckikkben komoly tájékozó szózatot bocsát a szerkesztő az olvasókhöz. A mostoha viszonyok között is fentartja a F i g y e l m e z ő t, a minek felette örvendenek velem együtt igen sokan; jövőre egyháztörténelmünk s a gyakorlati theologia számára óhajtana több időt és tért szentelni; a multra és jövőre fontos tételeket állít fel p. o. egyes egyházak virágzásba indulása nélkül semmiféle konvent meg nem ment, a fusió nem segít, míg a prot. egyület vissza nem vonja közegei, tagjai által világba dobott hittámadó nyilatkozatait s el nem hagyja eddigi irányzatát: a békesség nem reménylhető stb.

Boldog új évet kívánunk a magyar protestáns egyház

egyik legigazabb és hű barátjának, „Figyelmezőjét“ pedig az egyházszerető közönség nagybecsű figyelmébe s pártolásába mi is ajánljuk.

(B. F.)

K ö n y v é s z e t.

N é v k ö n y v a z e r d é l y i ev. ref. anyaszentegyház számára 1876. XIX. évfolyam. Kolosvárt (nyomt. Stein János) 1875. 8r. 158 l. ára 50 kr. „A szilágy-szolnoki ev. ref. egyházmegye története“ folytatatik 2—54 l. — Dr. Bartók György püspöki titkár által összeállított táblázat szerint van 19 egyházmegye, 551 anyaegyház, 504 leányegyház, 325905 lélek, 565 lelkészi állomás, ezek közül betöltetlen 55, tankötelesek főszége adva nincs; tanulók száma 34,053, tanítói állomás 581, ebből betöltetlen 59; a múlt évhez mérve a lelkék száma növekedett 1822-vel. Tanul az egyházkerület népességének 10. 57%. Községi iskola van 40. Csinos alak, a betürendes névmutató igen czélszerű. Bár minden kerület egyenlő nagyságu 8-ad rétből adná ki névkönyvét, e végre az összeállító titkárok érintkezhetnének egymással. A kezelhető 8-ad rétből alak a legajánlatosabb. A küldött példányt köszönettel vettük.

R é s z v é t - k ö n y e k, különféle temetési alkalmakra írta O l a s z L a j o s bogyiszlói helv. hitv. tanító. Szerző sajátja. Kalocsa, 1876. 8r. 153. ára 1 frt; szerzőnél Bogyiszló u. p. Tolna, folyvást megrendelhető. Talán lesz alkalmunk később bővebben szólni e füzetről.

L á n y o k L a p j a, szerkeszti Dolinay Gyula, megjelen 3 ivnyi terjedelemben, képekkel ellátva és befűzve, havonként kétszer, előfizetés egész évre 6 frt; kiadó hivatal, hová az előfizetés beküldendő, Budapest, Lipótváros, Hold utca 4. — Szerkesztői iroda Budapest, Kerepesi ut, Bazár épület, III. em. 2. ajtó. Eddig megjelent 6 szám képző tartalommal, csinos képekkel. Figyelemre méltó vállalat családok számára. A 6-ik számot megnyitó közlemény a „karácson-est“ érzelem nemesítő szép darab. — Ugyanazon szerkesztőnél és kiadónál jelent meg a H a s z n o s m u l a t t a t ó III. évfolyam 29. füzeté az olvasni szerető mindkét nembeli ifjúság s a nép számára; megjelen 10 naponként, egy év alatt 32 füzet, színes borítékban, egy évre előfizetés 6 frt. — Nép- és iskolai könyvtárak gazdagítására ajánlható; a szerkesztő Dolinay Gy. eddig is előnyösen ismert ügyessége folyvást fokozódik.

A kolosvári t u d o m á n y - e g y e t e m i k ö r é v k ö n y v e II. f. 1875. Kolosvárt. — Az önképzőkörnek volt a lefolyt tanévben 21 gyűlése, beadatott 44 munka; rendes tagok száma 160. A könyvtárban van 405 önálló munka 787 kötetben Évi bevétel 2194 frt 73 kr; kiadás 1684 ft 92 kr. Ebből 600 frt ment fel házbérre. Az irodalom támogatás is feladata lévén az olvasó köröknek, nem helyeseljük a lapok ingyen küldésének kéregetését; épen azért csatlakoznak egyletté t ö b b e n, hogy mit egyesek nem birnak, közösen vigyék ki. Mi lesz a magyar irodalom pártolásából, ha egyletek is tisztelet példányra számítgatnak.

S t e i n J á n o s erdélyi muzeum egyleti könyvtárus saját kiadása és bizományában levő könyvekről XIX. rovatba osztott terjedelmes sorozatot bocsátott ki, 8r. 43 l. A betürendes vezető czélszerű tájékozó benne. Az 50 példányt vettük s kívánat szerint kiosztottuk az illetőknek.

J e g y z e t. E rovatban csak a szerkesztőséghez beküldött könyvek említették s említettnek fel.

S Z E M L E.

a) Belföld.

Falusi levelek a szerkesztőhöz.

VII.

Légy üdvöz te is ifju barátom! küldötte Pestnek; lépj be kisdéd hajlékom küszöbén, pihend ki fáradalmaidat . . . nyujtsd jobbodat, hadd szorítsam meg azt. — Nézetem sokban eltérhet küldőid nézetétől, de nem tér el lelke a szeretet utjáról, mely elég széles arra, hogy jól megférjünk rajta. — Nem késhetel sokáig, sietős az utad — mondod. — Csudálatos, hogy ti pestiek oly nagyon siettek mindig. — 18 éve már, hogy jön hozzám pesti deák, de annak mindnek sietős volt az utja, 3-at tudtam csak megmarasztani annyi közlő pár napra. — Igaz, hogy városához szokott fiatal embernek unalmas lehet a falusi élet egyhangúsága, de az üde lég újító ereje, az árnyas fák kínálózó hűsége, a szívek nyíltsága, kipótolják a falusi élet hiányait . . .

De szóljunk a pesti theológiáról — melyre már bölcsőjében haragos szemekkel nézett a haldokló mostoha, — s melyet annak megbízottja hosszú perrel támadott meg, míg szerető édes apja eszének erejével védett, s lelkesedésének egész hevével ápolt, s tevékeny gondosságának ügyességével helyezett megnyert jogaiba, — s melyre most gyermekéveinek serdültségében is még gyanakvó szemekkel néz az elfogultság rövid látása, s melyet éberséggel kísér minden mozdulatában ma is az érdekelttség figyelme. — Sajnos azonban, hogy az érdekelttségnek eme jóakaratu figyelme rozszakaratu kémkedésnek, s a komolyságnak az illetőkhöz intézett aggódo kérdése czélzatos kötekedésnek, s világfájdalmu sötétlátásnak tűnik fel a pesti theologia tulérzékenykedésének magában gyönyörködő szemei előtt, — úgy hogy a tálságos érzékenység ezen elpityeredése emlékeztet amaz iskolás gyerekre, ki elkezdett keservesen sirni csak azért — mint mondá — mert az a gyerek ránézett. — A protestantismus érdekelttségének — már hiába — meg van ez a rá néző sajáttsága, s viszont intézményeinek is meg van, s meg kell lenni, azon bátorságának, mely kiállja e r á n é z é s t.

A mi már a pesti theologust illeti: elismerem, hogy megjelenése elég bátor, az illedelem szabályait kellően respectálja, de mintha kissé affectálna, s ugylátszik azt hiszi, hogy az affectálás ezen urias tempója jól áll neki; beszélni szeret. de hallgatni is tud; — s ha vitába jössz vele, nem mutat oly elfogultságot, minovel egyik tanárjának tolla ágaskodik a tudományos színvonal felé — piros borítéku füzetének hasábjain. — Ugy látszik nem tekinti példányul mindenik tanárját, s bár tisztelettel emlékszik is róla, de szeretetével nem csügg egyéniségének non plus ultráján, s megvallom nekem feltűnt azon hidegség, melylyel emlékezni kezdett egyik tanárjáról szemben azon meleg ragaszkodással, melynek bensősége arcának minden vonásain előntött egy másik tanárjára emlékezkor: feltűnt nekem az is, hogy a pesti theologiai irány felől nem bír kellő tájékozással, s az iránt nem is érez tartós vonalmat. — Papolni meglehetősen tud, s minden tűz nélkül ugyan, de igen értelmesen beszél, s csendesen taglejtez. — A könyvtártit is rendezték az utóbbi időben, s reményem, hogy azt most már használják is a theologusok közül legalább azok, kiknek idejük jut a tanulmányozásra.

A debreczeni hittani intézet növen-

dékéről kell még szólnom, ki igen szerényen, bár nem félénken — köszönt be, s még mindig állva nyujtja át libellusát, de leültetjük őt, s csakhamar beszélgetni kezdünk vele, — a kérdésekre szives feleletet ad, de hosszabb beszédbe csak hosszabb időzés után ereszkedik. — E tartózkodást én azon elszigeteltség természetes eredményének tartom, mely a debreczeni iskola életet a társadalmi élettől elzárja; — lehet hogy a korlátokon belül elég élénkséggel lüktet a fiatal élet, de e korlátokon kívül nem bír elég rugékonysággal, s feszélyt érezve a nyílt élet körében nem bír elég szabadon mozogni rugékony iz mai képességének megfelelőleg a fiatal lélek. Megesik néha aztán, hogy a korlátok közül kiszabadult ifju lélek a szabadban évezve magát annyira száguld, hogy látást veszve rohan a meredély felé, hol elcsúszva tagját törí, s utóbb erkölcsi nyomorékképen tengeti életét. — A gyöngye csemetét a szabad lég mozgása növeli erős fává, az ifju lelket a nyílt élet szabad levegője teszi erőssé. Lehet, hogy csalódom, — s a debreczeni theologusnál észlelt tartózkodás a gyermek szerénység eredménye, s évek multán az életben nyoma sem marad annak a lelken; — de — mert én a fiatal lélek nemes bátorságát becsülöm, s mert arról meg vagyok győződve, hogy ezen bátorság az élet nyílt körében tett mozgás közben szülemlik meg, — bátor vagyok ajánlani a debreczeni iskola növendékének az élet iskolájába való minél gyakrabbi betekintést — örömmel tapasztaltam, hogy a tartózkodás ezen gyengélkedése nem vert még gyökeret nálok sem a lélekben, s így nem betegség, mert azon pár hét alatt — melyet egyik-másik közölök szivesen marasztva körömben töltött, a lélek bátorságának kifejlődését, a fiatal kedély tüzének felvillanását, az akarat erejének aczélosságát, s a szabadabb mozgás kerekdedségét alkalmam volt észre venni. — Alkalmam nyílt megtudni azt is, hogy tanárai iránt kellő tiszteletet érez, s azokról kegyelettel emlékszik, s végre, hogy a mit tanult, azt érti, és tudja is. — A katedrában bátran mozog, tüzzel beszél, bár hatásvadászás nélkül, és meglehetősen ügyesen taglejtez. — Gondolom felkeresi néha a könyvtárt is, melyhez én otllétemkor (1861) — igaz hogy vásári alkalom volt — oly nehezen fértem, s melyet kellőleg rendezve találtam.

Általános megjegyzésem még csak az, bár a lelkeszi gyakorlat körébe tartozó aprólékos, de mégis elég fontos teendők és szabályok tüzetesebb ismeretével birnának a hittant végzetek mindenütt.

S most bészárom soraimat . . . Valeant, quantum valere possunt!

Vaskalap.

Nyilatkozat az árvaházi naptár szerkesztése ügyében.

A protestáns árvaházi naptárnak már a 3-ik évfolyama került a piacra, s az én nevem mindeniken ott áll mint egyik szerkesztő. A tárgyban kényszerítve vagyok a közönségnek a következő felvilágosítást nyujtani: Midőn 1873-ban az árvaházi választmány elhatározta a naptár kiadását, én a körülményeknek s a választmány némi szelid pressiójának engedve, vállalkoztam a szerkesztés fele részére, bár nem örömmel, mert nem értek hozzá, s ha jól emlékszem kijelentettem volt akkor azt is, hogy csak az első kötetre vállalkozom. Nem sokára bő alkalmam volt megbánni, hogy olyan dologba fogtam a mihez nem értek, s szerkesztő társamnak tudtára is adtam, hogy többé nem veszek részt a munkában. Azonban a második évfolyamra ő mégis rányomatta a nevemet, sőt a harmadikra is, jóllehet neki csalha-

tatlanul tudnia kellett, hogy én azt a naptárt nem szerkesztetem együtt vele. Az első eset boszankodását elnyomtam magamban; de miután folytatódott, most kénytelen vagyok a nyilvánosság előtt tiltakozni az ellen, hogy nevemmel üzleti czélekből ily visszaélés követessék el; a naptár olvasóit pedig kérem vegyék tudomásul, hogy a második és harmadik kötet szerkesztésében nekem semmi legkisebb részem nem volt s az ezután következőkben sem lesz. Budapesten, 1875. deczember 20-kán.

Kovács Albert.

b) Külföld.

Évi meghívója

az Evangélikus Szövetségnek az 1876-diki fohász hétre.

„Unum corpus sumus in Christo.“

Minden nemzetbeli szeretett keresztyén testvérek! Évek óta intéztünk minden országhoz felhívást az újévet ima és hálaadó gyülekezéssel kezdeni meg, s a nemzeti különféleség mellett is az Istentől esdendőkre közösen megegyeztünk. Örvendező szível hallottuk volt a föld különböző pontjáról felkérésünkre nyert válaszokból, hogy az egyesített ima-hét januárban több év óta terjed és szélesebb-szélesebb körökben tartatik meg. — Buzgó hálával tartozunk Mindenható Istenünknek, hogy megmutatta hű és jóvótát több rendbeli áldás-adásokban mikért népe könyörgött hozzá. Különösen hálával ismerjük meg azokat az egyénekre, nemzetekre és családokra bocsátott kegyelmekben; a Szentlélek kitöltésében s a több országbeli vallásos ébredésben; a társadalom minden osztálya és rangja közti igehirdetést kísérő áldásokban; az isten ígéje hatályos és széleskörű terjesztése előtti térnyitásban; a ker. szeretet és cselekvő közrehatás növesztésében az ur Jézus Krisztus követői közt.

Hálatelten emlékezve a multa, komoly aggálylyal kell tekintenünk a világ jelen helyzetére, mely még mindig bűn alá vetett; a gyengeség, tökéletlenség, a keresztyén egyház megoszlása még mindig imádkozásra s több-több erőfeszítésre hív fel. Érezzük szükségét mind a Krisztushoz szorosabb csatlakozásnak, mind az isteni segélyen állandóbb csüggésnek mindazok részéről, kik a Krisztusról neveztetnek. Azért szívélyesen és komolysággal hívunk fel kitkit, ha az újévet megérhetjük, csatlakozni az 1876. jan. 2-kán kezdődő különleges és egyesített fohász-hétre, terjeszteni annak megtartását a környező keresztyén testvérek közt, kérve, hogy egyesülve közakaratan nyujtsunk közös fohászt az Isten kegyelmi trónja elé.

Az 1876-ik januári első hét egymást követői napjaira fohász-kodási és elmélkedési tárgyat következők javasoltattak, mint legalkalmiabbak.

Vasárnapra jan. 2. Egyházi beszéd: a ki teljesíti „az ő ígését“ abban az Isten iránti szeretet tökéletessé lett. 1. Ján. 2, 5.

Hétfő, jan. 3. Hálaadás és önvallomás a multévre visszatekintés alapján.

Kedd, jan. 4. Ima a Krisztus egyházaért; az egyházba lépett új tagokért; az igazi hívőknek testvéri társulás és cselekvő közreműködésre egyesüléseért, a tévely távoztatásaért, az istenesség előmozdításaért, s az isten kegyelme evangéliomának hatalma és tanaiba hívők tisztább tanubizonyosság tételeért.

Szerda, jan. 5. Ima a családokért: a vallástalan szülőkért; a tékozló fiukért; az iskolás gyermekekért; mester-

ség és életpályára lépőkért; és mindazokért, kik egy vagy más módon szenvednek.

Csütörtök, jan. 6. Ima a kormányzóknak, tisztviselőknek és államférfiaknak; katonák és tengerészeknek; nemzeti intézetekért; emberszereteti és jótékony czélekért; foglyokért; üldözöttek és elnyomatásban levőkért.

Péntek, jan. 7. Ima külföldi missiókért. Máté 28, 19.

Szombat, jan. 8. Ima minden nemzetért; a béke megtartásaért, zavarok, háborúk és polgári villongások megszüntéseért; a mértékletlenség, erkölcstelenség, és hitetlenségnek az országok kebeléből eltávolításaért; s azért, hogy a föld a maga idejében bőven hozza meg gyümölcseit.

Vasárnap, jan. 9. Egyházi beszéd, a végleges diadalért. Zsolt. 72, 17.

Alájegyezve az Evangélikus Szövetség britt, skót, ír, egyesült államokbeli, kanadai, párisi, genfi, lausannei, belgiumi, némethoni, svéd, hollandi, norvég, törökhoni, görögországi, syriai és olaszországi ágazatának bizottságai részéről.

T Á R C Z A.

Egyházi lant.

A hit bajnokai s a birák.

(Apost. Csel. III. IV.)

I.

Megnyilt az ur dicső hajléka,
Imázni ömlik a sereg,
Hol a hitbuzgalom alvék, a
Menny fényes arcza fenlebeg.
Az önzetlen szív drága oltár,
Hol jótét áldozatja ég, —
S az áldozat minél több volt már
Annál közel az üdv s az ég!

A díszkapu körül, a bénák
Segélyszava szívig ható,
Hol a nyomor viláma tép át:
Megrendit a komor való.
A sánta, ki dermedt tagokkal
Üdvözlé a lét hajnalát,
Alamizsnát esdön befoglal
Imáiba emberbarát!

Díszöltönyben hullámszik a nép
A templomba, — ünnepnapon;
Mindenkinél a testi épség
Értékfölötti dús vagyion.
Es gyakran elfelejti érte
Imádni a Mindenhatót,
Ki kezdetben szívébe véste:
Kerüld a bünt és tedd a jót!

A sánta szívében fájdalom rezz,
Mint habgyűrű a tó vizén,
Mídon nagy csöppekben eső kezd
Alásni a menny ívén.
Csak ő, — ki nem tud talpra állni,
Hogy meglássa a szent helyet!

Óh balszerencse, bár akármí
Nyomor a porba fektetett!

Im, esdve nyujtja két kezét már
A templomba menők után,
Ha pattanna szivökről a zár:
„Alamizsnát nekem csupán!”
Emelt fővel büszkén lenézve
Vonul be minden a kapun;
És egy fillér se hull kezébe —
„Nyomor van itt, az Ur tanum!”

Részvétlenül csak elsietnek
A szenvedő koldus előtt,
Szivök kopár, mint a szigetnek
Vadon sziklája — sértve őt.
De ime, jönnek halk beszéddel
A tiszta hit munkásai;
Bölcsességök napfényvel ér fel —
S nem szünik meg világlani.

Péter s János a két apostol
Vigasztaló lelket lövel;
Megerzi, mert nyomorba kóston
S a kárhozathoz van közel.
Midőn karját segélyre tárja
A szenvedő, — és föltekint
Közélbe van az Ur szolgálja
S fohászira csend lesz megint.

Itt a nyomor vad kinja serken,
Orvoslatlan nem hagyható;
Igy lőn az Ur szivén a kertben,
Midőn eljött az áruló.
„Ezüstöm és aranyom nincsen,
— Szól Péter — mim van, azt adom:
Názárethi Jézus nevében
Kelj föl és járj ön lábodon!”

A béna koldust im ez ige
Végig futá, mint fény az éjt, —
Kötött bokái, szétfeszítve
Dobálják a kopár fővényt,
Dicsőség a Mindenhatónak,
Ki ily erőt küldött alá!
A nép örvend az égi szónak
S szívébe mélyen foglalá.

II.

Írástudók bölcsészi képpel
Ülnek a zöld asztal körül:
Közöttük a rend lelke kél fel
Botrányt torolva úgy örül!
A kor hatalma sziveikre
Útötte már pecséteit,
Hogy a csodák alapjaig ne
Dobbanjanak érzelmeik.

Fedetlen fővel áll előttök
Péter, János s az új hívő;
Templom koldusa volt s előjött,
Bizonyosságot teszen: ki ő!
„Két férfiú vádoltatik most,
— Szól a komoly bölcs, szárazan

Végig tekintve Pétert és Jánost, —
A mentséggel elő ha van!

Az Ur házának ajtajában
Botrány történt az ünnepen;
Csődült a nép, — varázs bűbáj van
Ama názárethi neven!
Tánczolt a sánta; évek óta
Csak föld porát ölelheté . . .
Mózes hajója ime oldva
Közélg sötét örvény felé!

Széthányátok a régi mesgyét,
Hogy a kigyók megmarjanak!
Kivül álltok, a törvény nem véd,
Bár sánta jár, és lát a vak!
Bilincs reátok s néma börtön,
Védjen meg a Názárethi, —
Hiszékenységetek gyötörjön
Áldozatok híven neki!

„Uram, tanunk az ég s e férfi,
Ki sánta volt s immár erős,
Hogy ki a hit áldását érzi
Sok földi bajt leküzd . . . legyőz!
Szűnjék meg a törvény nevében
Reánk bocsátott ostorod,
Ékeskedjél hit és erényben:
Gyümölcsét szedni majd fogod!

Názárethi Jézus nevében
Gyógyula meg e szenvedő,
Ha nincs hited, mely édig érjen
Korbácsodat hozasd elő!
Törvényetek ítéletében
Kiszenedett a hű s igaz,
De nem maradt a sir ölében
Most tőle jó minden vigasz!”

„Ne szólj tovább, — felelt a bíró —
Te koldusok ügyvéde már!
Előted járt a puszta hir, — óh
Szónoklatod ölö sűgár!
Csak a Jézus nevében többé
Ne nyiljanak fel ajkaid,
Mert hoi tested lesz néma röggé:
Kiáltó vértorrás lakik.

Most menjete, Jézus nevében
Többé tanítani nem szabad!
Ha meggyógyult e sánta, éljen
Mig élete meg nem szakad!
Ha még a nép igaz hitében
Többe megháborittatik:
Elöttetek leend a szégyen
S éltetek szirten tört ladik!”

Hit bajnoki eltávozána, —
S a távozás aggályt hagyott.
Ki tiltja meg a napsűgárnak,
Hogy meg ne törje a fagyot!?
És jó talajba hullt az ige,
Erőszak el nem nyomhatá.
A mustármag fa lőn, — s ma ime
Üdv hívogat arnya alá.

Kállay István

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.